

entrevista

Casa seva és un veritable museu de records, d'icones de l'escena i de l'art. La seva cordialitat esdevé entusiasta i desgrana un no parar d'anècdotes amb els famosos de la faràndula que han visitat la Costa Brava.

CARLES SAPENA

PERE DURAN > FOTOGRAFIA

LLUÍS MOLINAS

«La meva veritable vocació és recuperar la memòria perduda»

Lluís Molinas i Falgueras (Palafrugell, 1935), actor i publicista, encarna tota una generació d'activistes del *genius loci* de l'Empordanet. Amb entusiasme i afabilitat ha dedicat els seus millors afanyos al conreu de les arts escèniques com a intèrpret i director, la divulgació de la memòria contemporània de la comarca, la recuperació del patrimoni cultural del poble de Fitor i l'exercici del periodisme. I ho ha fet compatibilitzant-ho amb les feines amb les quals s'ha guanyat la vida: a la Sarfa, com a hostaler i antiquari.

–Quines són les vostres arrels familiars? Qui són els Molinas i Falgueras?

–La família del meu pare era, per part de mare, de Sant Miquel de Campmajor. La meva àvia va venir a Mont-ras des de molt joveneta i es va casar amb Jaume Molinas, sembla que fill de Mont-ras. D'aquell matrimoni van néixer tres fills, entre ells el meu pare, Moisès Molinas. Els meus avis es van separar al cap d'uns anys. L'avi se'n va anar a viure a França, mentre l'àvia va romandre a Mont-ras, on es guanyava la vida fent de cuinera als hostals que hi havia aquell temps. De fet, va dei-

xar un receptari de cuina molt interessant, del qual he fet un llibre, *Els fogons de l'àvia Dolors*. Un dels fills de l'àvia Dolors, en Moisès, es va casar amb la meva mare, Maria Falgueras. Els pares de la meva mare eren els masovers d'un mas molt important de Mont-ras, el mas Mortera. L'avi Artur era de Madremanya, i l'àvia Emília era de la Pera, d'una casa molt coneguda anomenada Cal Serrador, amics personals del general Savalls.

Jo vaig néixer a Palafrugell l'any 1935, però just a l'acabament de la guerra vam anar a viure a Mont-ras,

La interpretació i l'escena han estat un referent molt important en la meua vida

PA, AMOR I FANTASIA

D'origen popular –pagesos i operaris de la indústria surotapera–, va aprendre les primeres lletres al col·legi Torres Jonama de Mont-ras i a l'acadèmia Massoni de Palafrugell, mentre als vespres llegia *tebeos* i novel·les a la llum d'una espelma o del carbur. Ha viscut sempre a la vila del peix fregit, primer al carrer Ample i ara al de la Caritat. Als divuit anys va descobrir el teatre, una fascinació que ja mai ha abandonat.

Després de treballar quinze anys al despatx de la Sarfa encetà una època en la qual va marcar estil en el camp de la restauració oferint una oferta d'espectacles a L'Estable, on va compartir elenc amb Mario Cabré per representar *Terra Baixa* de la mà de Josep Tarrés, l'ànima de la recuperació del Call de Girona i promotor del primer *nightclub* de Platja d'Aro l'any 1957, la Casa Vella, més tard Paladium. Mario Cabré havia fet la guerra amb el pare de Molinas. La successió de les circumstàncies va fer que esdevingués un expert de les arts de l'espectacle i la cultura popular.

A més d'una llarga nòmina d'articles, és autor dels llibres *Palafrugell, ahir* (1982), *El teatre a Palafrugell* (1987), *La senyora de Treumal, Madeleine Carroll* (1998), *Palafrugell: 1936-1939* (1989), *El teatre a Palamós* (1992), *La Costa Brava: un plató per al cinema* (2002), *Els fogons de l'àvia Dolors* (2004), *Glamour: arte y gastronomía en la Costa Brava* (2005), i, amb Joan Piera, *Carnaval de carnivals: recull històric de les festes de primavera de Palafrugell, 1963-1972* (1997), *Carnaval de carnivals: festes de primavera de Palafrugell, 1973-1982* (1998); i de l'enregistrament *Pandora, quan Ava Gardner seduí Girona* (2001).

a un mas que tenia l'àvia Emília. Allà vaig viure fins als set o vuit anys, en què vaig anar a viure a Palafrugell amb l'àvia paterna, la Dolors, per tenir-ho més a prop per anar a col·legi.

De fet, vaig viure més amb l'àvia Dolors que no pas amb els pares. D'ella, en vaig aprendre moltes coses, amb la seva filosofia senzilla, humana i plena de tendresa. Servo molts bons records d'aquells anys amb l'àvia Dolors.

–Com era la vida d'adolescent i jove a Palafrugell?

–Als setze anys vaig entrar a treballar a les oficines de la Sarfa a Palafrugell. El meu pare –que hi treballava des de feia molts anys– va voler que jo també hi entrés, però allò no m'agradava gens. Les oficines de la Sarfa aquells anys eren fosques i gairebé sinistres, brutes. Aquells anys tot era força gris, però com que no coneixíem res més ens hi havíem de conformar.

Els diumenges a la tarda, anava al cine amb els amics i, a la nit, al ball al Fraternal. Era el que hi havia. Ah, i els diumenges i festes de guardar, a missa, amb aquelles confessions amb capellans que tenien un concepte arcaic del pecat.

–Fa la impressió que durant dècades el tren petit i la Sarfa van cohesionar la comarca, i eren uns autèntics espais de socialització ciutadana, tant o més que els cafès i teatres.

–Aquells anys, estic parlant dels 40 i 50, la Sarfa i el tren petit (el carrilet) eren els únics mitjans de comunicació entre les poblacions. Només una classe social més poderosa tenia vehicle propi: es podien comptar amb els dits de la mà. Anar a Girona era tota una aventura... i amb el carrilet, una aventura del Far West!

–De ben jove comenceu una vocació periodística que no us ha abandonat mai. Primer a la premsa i la ràdio, i a hores d'ara a la televisió. Heu tocat tots els mitjans i temes en etapes successives.

Josep Pla va ser correcte amb mi, però no em va resultar mai simpàtic

–El meu primer contacte amb el món cultural va ser el teatre, i més tard varen venir els altres mitjans: la ràdio i la premsa.

Als divuit anys, un amic meu de la infantesa, en Joan Piera, em va introduir al Casal Popular de Palafrugell, el centre parroquial de la vila. En aquella època –parlo de l'any 1953– ja es començava a fer teatre d'una certa qualitat artística, més al marge de l'aferissada censura dels anys quaranta, que no deixava actuar junts nois i noies. Aquells anys cinquanta, al Casal, sota la direcció del senyor Àngel Badia, es varen fer representacions teatrals d'una notable qualitat.

A mitjan anys cinquanta es va inaugurar l'emissora La Voz de la Costa Brava, que tenia els estudis a Palamós. Jo hi vaig col·laborar des de la primera època, amb diferents programes, però quan vaig acabar la mili, l'any 1958, ja m'hi vaig incorporar com un més de l'equip. Fèiem una mica de tot: radio-teatre, informatius, discos dedicats, i fins i tot publicitat. Allò m'omplia molt

més que no pas la Sarfa... i la remuneració també resultava més interessant. Tot plegat em va portar altres contactes, com per exemple ser corresponsal de Radio Nacional de España, d'Europa Press, i col·laborador de diferents publicacions.

Sempre he pensat que la meua veritable vocació era escriure, i, més que escriure, investigar sobre personatges i temes: recuperar la memòria perduda, per dir-ho així.

Després d'uns anys de parèntesi vaig tornar al món dels mitjans informatius, en aquest cas a la televisió. Actualment col·laboro amb TV Costa Brava en un programa que es diu «Tot recordant», on entrevisto diferents personatges comarcals.

–En el vessant publicista heu conreat la divulgació de la memòria històrica i, com a editor, us heu afanyat a recuperar un clàssic: Miquel Torroella i Plaja.

–Divulgar la memòria històrica sempre m'ha interessat, sobretot els per-

sonatges «oblidats», com el cas d'en Miquel Torroella i Plaja, el cronista de Fitor. Torroella, al tombant del segle XIX, va escriure tot un seguit de narracions sobre les Gavarres i sobretot el seu poble, Fitor, molt importants. Penso que gràcies als seus llibres les noves generacions han pogut fer-se càrrec del que representava viure dalt les Gavarres en aquella època. Penso que les seves narracions són un veritable document històric. Per això, amb l'amic Joan Piera i amb la col·laboració de la família Torroella –el seu nét– fa uns anys vam decidir reeditar *Cuentos que son historias*. En anys successius vam editar gairebé tota la seva obra, en vista de la bona acollida popular que van tenir els *Cuentos*...

–L'escena ha estat una de les vostres passions més estimades.

–Com ja he dit, vaig començar fent teatre al Casal Popular de Palafrugell, gairebé com un joc. Els amics deien que la interpretació m'anava. Des-

prés d'uns anys d'actuar al Casal vaig muntar un grup de Palamós, amb el qual l'any 1963 vàrem representar Catalunya en un festival de teatre *amateur* celebrat a Ciudad Real, on vam aconseguir dos premis. Després vaig dirigir altres grups a Palafrugell. La interpretació, l'escena, sempre ha estat un referent molt important en la meua vida.

-Mitòman confés, heu fet coneixences de pel·lícula i us heu convertit en el conservador del *glamour* cinematogràfic de la Costa Brava.

-Des de l'edat de vuit anys, que va ser la primera vegada que vaig anar al cine, sempre he estat un fervent mitòman del cinema i col·leccionista d'objectes relacionats amb el cine: programes, fotografies, cartells... També he tingut ocasió de conèixer i entrevistar

diferents actors i actrius: Ava Gardner, Elizabeth Taylor, Madeleine Carroll, Ingrid Thulin, Maurice Ronet, Fernando Rey, Fernando Fernán Gómez, Adolfo Marsillach, Salvatore Adamo, Salvador Dalí...

-Parleu-nos de la vostra relació amb Josep Pla: conegut o saludat?

-La meua relació -si es pot dir així- amb Josep Pla es remunta a la meua infantesa. La meua àvia Dolors i la tia d'en Pla -la Lluïseta- eren molt amigues. Sovint solia portar-me amb ella quan anava de visita a casa d'aquella senyoreta -era solterona- al carrer Estret. Em donava una galeta maria Artiach molla i resclosida. Algunes vegades venia en Pla, però, malgrat que volgués ser simpàtic amb mi, la veritat és que em feia una mica de por, sempre vestit de negre. Era força amic

del meu pare, però per a mi mai no va deixar de ser «un saludat». Vaig anar al mas de Llofriu en diferents ocasions, i fins i tot va venir a sopar quan tenia el restaurant. Va ser sempre correcte amb mi, però no va resultar-me mai simpàtic.

-Amb Albert Boadella vàreu homenatjar l'homenot amb un esplèndid *Arròs negre*, al Centre Fraternal.

-Quan la Fundació Pla i l'Ajuntament de Palafrugell van organitzar els actes de l'Any Pla vam contactar amb l'Albert Boadella. Es van triar uns textos planians i van necessitar un actor palafrugellenc per donar la rèplica a Boadella. Malgrat la seva fama d'*enfant terrible* vam connectar des del començament, i aquella lectura, tot fent l'*arròs negre*, va ser tot un èxit i ens ho vàrem passar molt bé.

>> Eddie Fischer i Lluís Molinas, durant el rodatge de *De repente, el último verano*, a Begur.

>> Amb Juliette Greco quan va actuar a Paladium (Platja d'Aro).

>> Lluís Molinas amb Salvador Dalí.

-Vàreu fundar i regir L'Estable, un restaurant de fama. Com va ser aquella experiència?

-Quan va morir el meu pare, l'any 1965, amb la meva mare ens vàrem trobar amb una masia i una peça de terra al paratge del pont d'en Miquel de Mont-ras. A causa de la llarga malaltia del pare i la poca solidaritat que vam rebre de l'empresa Sarfa, on treballàvem tots dos, ens havíem quedat sense gaires recursos econòmics. Aleshores vam decidir posar a la venda un tros del terreny i dedicar la masia a fer-hi un restaurant de coses senzilles: pa amb tomàquet, carn a la brasa, etc. Per sort, el terreny que havíem posat a la venda es va vendre al cap de poc. Llavors vàrem adaptar la vella masia de l'àvia com a restaurant. Per nom li vaig posar L'Estable. Gràcies a les meves amistats, sobretot del món de l'espectacle, no va

ser difícil tenir una bona parròquia. Jo encara treballava a la Sarfa, però tot de cop vaig decidir plegar perquè a casa em guanyava més bé la vida que amb el que em pagaven ells.

Majoritàriament, vaig començar amb clients de Barcelona establerts en aquests indrets, però al cap de poc teníem molts estrangers. Entre els famosos que aquells anys van venir a L'Estable es poden comptar en Raimon, Analía Gadé, Victoria de los Ángeles, Terenci Moix, Ricard Bofill, Serena Vergano, Julio Peña, Josep Maria Forqué, La Chunga, Vicente Parra, Emilio Gutiérrez Caba, Jean Sorel, i, per descomptat, també Josep Pla i Albert Puig Palau. Els primers temps, i aprofitant el marc natural de la casa, també s'hi van fer algunes representacions de teatre, com per exemple *La casa de Bernarda Alba* i *El mercader de Venècia*, amb Joan Ri-

bas i el Grup Proscenium. També en Martíà Coll, en Pep Cruz i el TEI de Sant Marçal van actuar-hi amb *Les criades*, de Jean Genet. La meua idea era alternar la cuina amb el teatre, però no va ser possible i vaig haver de decantar-me pels fogons, segons les velles receptes de l'àvia Dolors, la sogra de la meua mare. L'Estable va funcionar fins als anys 80. Llavors, d'acord amb la meua mare, ho vam vendre tot i ens en vam anar a viure a Palafrugell, quan ella ja no podia portar la cuina i érem importunats per una mena de casa de putes que van obrir una mica més amunt, amb el consentiment de l'Ajuntament de l'època. El promotor va ser un palamosí mancat d'escrúpols que, a més, volia que l'emblemàtic mossèn Gumersind Vilagran, de Sant Joan de Palamós, li beneís l'establiment. Ara tot allò ja ha passat a la història.

>> Una retrobada amb La Chunga en la presentació d'un llibre a Palafrugell.

>> Amb Carmen Thyssen al mas Mañanas de Sant Feliu de Guíxols, durant una entrevista per al setmanari *La Proa*.

>> Amb Maria Mercader, en un acte en el S'Agaró Hotel en què se la va nomenar Sirena de la Costa Brava.

Les narracions de Miquel Torroella i Plaja són un veritable document històric

-Amb posterioritat vàreu encetar un negoci d'antiguitats i a l'ensems de col·leccionista d'art.

-Referent al món de les antiguitats, jo vaig començar a obrir l'ull quan treballava a la Sarfa. El gerent de l'empresa, en Juli Martí, pare del futbolista del Barça Narcís Martí Filosia, havia obert un negoci d'antiguitats a Palafrugell. Un dia va dir-me que si per aquells masos de prop on vivia tenien alguna peça important ell la compraria i me'n donaria una comissió. Així ho vam fer els primers temps, però quan vaig obrir el restaurant vaig decidir anar pel meu compte. Més tard vaig obrir botiga a Palafrugell, al carrer Estret, a la casa de Lluïsa Pla, la tia de l'escriptor. El dia que enterraven el senyor Pla estàvem netejant-la. Entre la clientela hi havia noms com Montserrat Carulla, Doris Malfeito i Macià Alavedra, Maria Mercader, Anna Balletbó...

-Ara mateix dirigiu la Revista del Baix Empordà i el Via Crucis Vivent de Palafrugell.

-La Revista del Baix Empordà va començar fa uns anys, editada per La

Proa - Diari del Baix Empordà, però tot allò se'n va anar en orris i ara és en Gerard Xarles, de Palamós, l'editor en la nova etapa. Som una colla de gent els que hi col·laborem, entre els quals hi ha en Joan Badia i Homs, que és un home que coneix molt bé la història de les comarques gironines. Jo també hi participo com a coordinador, diguem-ho així.

Pel que fa al Via Crucis Vivent de Palafrugell, fa un any, el rector, Mn. Martíà Brugada, que és un home que vol recuperar les tradicions perdudes -oblidades-, em va demanar per coordinar aquesta representació sacra que té lloc pels vells carrers de Palafrugell el diumenge de Rams al vespre. A la realització m'ajuda Paquita Osca, persona de teatre que també es cuida dels Pastorets.

-En el vostre imaginari, quin significat té Fitor?

-Fitor, des de menut, sempre m'ha fascinat. Potser perquè sempre havia sentit contar les velles històries d'en Miquel Torroella. Recordo que, quan

tenia set o vuit anys, amb una veïna del mas de Mont-ras, on vivia, pujàrem a peu a Fitor per portar una cabra propietat d'aquella àvia. Eren els anys més punyeters de la postguerra, amb pocs mitjans de supervivència. Aquella dona tenia mitja dotzena de cabres per mantenir-se ella i un seu nebot, però no tenia el mascle -el boc- i per això havia de portar les cabres a can Torroella de Fitor, perquè el boc les muntés. Els masovers de can Torroella -aleshores el casalot era propietat d'un metge de Madrid-, eren molt bona gent i sempre ens rebien molt bé. Sota la gran xemeneia del mas, on Torroella escrivia les seves narracions mentre berenava, jo, sorprès i encuriosit, anava escoltant aquells contes de la vora del foc. Una vegada el boc havia fet la seva feina tornàvem a agafar la cabra i, tot passant per corriols i dreceres, fèiem camí cap a Mont-ras. Potser per aquest primer contacte amb Fitor, de gran vaig estimar aquells indrets plens d'història i de llegendes. Fa uns deu anys es va formar l'associació Amics de Fitor i van

Per a mi, tant l'Empordà Petit, l'Empordanet o el Baix Empordà tenen el mateix significat

voler que fos el seu president. Amb els companys de l'associació hem treballat de valent per poder restaurar la mil·lenària església de Santa Coloma. Amb ajuda particular, de la Diputació i dels ajuntaments de Forallac i Mont-ras, hem gairebé restaurat la totalitat de la vella parròquia.

-Miquel Torroella va batejar l'Empordà Petit i Josep Pla l'Empordanet. Què és, el Baix Empordà?

-Per a mi, tant l'Empordà Petit, l'Empordanet o el Baix Empordà tenen el mateix significat. Suposo que en Torroella, tot referint-se a l'Empordà Petit, volia separar els dos Empordans, l'Alt i el Baix, i en Josep Pla amb nom diferent volia dir el mateix: el Baix Empordà, aquest conjunt de pobles, camps i boscos que per a mi són uns dels millors indrets de Catalunya. Malgrat tot, però, jo sóc un enamorat de l'Alt Empordà. Penso que hi ha llocs on es respira una pau difícil de trobar actualment en molts indrets de l'anomenat Baix Empordà. És una llàstima que les poblacions de vora mar, sobretot, s'ha-

gin degradat considerablement a causa d'un seguit de construccions barroeres que en part han malmès un paisatge ara irrecuperable.

-En Bepes va dir allò de Palafrugell, parada i fonda. Com veieu el present i el futur de la vila?

-Fa molts anys -no sé qui va dir-ho- solia comentar-se que Palafrugell tenia una mala entrada i una sortida encara pitjor. Això volia dir que a causa de les precàries infraestructures d'aquells anys l'entrada d'accés a la vila era estreta i mal pavimentada. Per aquest motiu molts forasters trobaven molt dolenta aquella entrada. Però una vegada dins la vila, quan havien fet parada i fonda, s'hi trobaven tan ben acollits que els resultava difícil sortir de la població. Molts s'hi han quedat per sempre.

El present de la vila? Doncs penso honradament que en molts aspectes la vila ha millorat. S'han adobat gairebé la totalitat dels carrers, moltes cases han «rentat» la cara a les seves façanes

i s'han obert establiments que li donen un toc distingit. També, però, penso que hem perdut edificis emblemàtics que mai no s'havien d'haver enderrocat per donar pas a blocs de pisos que l'avi Pla hagués qualificat d'«abominables», però això penso que és una malaltia que pateixen la gairebé totalitat de poblacions del país. Per altra banda, s'ha donat un impuls a les activitats culturals, cosa molt important en un poble. Hi ha activitats lúdiques que han troncollat, però això, crec, és degut al fet que on hi ha «tants caps, tants barrets» les coses no poden anar gaire bé.

El futur? Déu dirà! Si la joventut no deixa una mica de banda els botons dels ordinadors, el futur pot esdevenir fred i mecànic pel que fa a les relacions humanes. Un mal també generalitzat.

-En Lluís Molinas continuadament ha vetllat la memòria dels altres. Però, i la seva?

-Per la meua memòria deixo que hi vetllin els altres.

Carles Sapena és gestor cultural.